

forum for
natur og
friluftsliv
Nordland

Fauske, 1. September 2010

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

E-post: nve@nve.no

Uttalelse til søknader om bygging av kraftverk i Sørfold kommune i Nordland.

- **Raukforsen Kraftverk**
- **Gjerdalsvatnet Kraftverk**
- **Fagerbakken Kraftverk**
- **Storvikelva Kraftverk**
- **Veiski Kraftverk**

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Natur- og friluftslivsinteresser som er direkte berørt av de omsøkte kraftverkene omfatter i særlig grad Fauske og Sørfold JFF, Hamarøy JFF, Sagvatnan JFF, Nordland Orienteringskrets og Naturvernforbundet.

Generelle merknader:

Elektrisk kraft fra norske småkraftverk er fornybar kraft som produseres uten forurensning av vår atmosfære. Dette er positivt sett i et klimaperspektiv. Problemet er at fornybar kraft ikke uten videre er miljøvennlig. Om denne kraftproduksjonen er miljøvennlig avhenger av om den går ut over andre miljømål som f. eks. vern av biologisk mangfold og inngrepsfri natur. I denne problemstillingen ligger at et småkraftprosjekt vil være mer eller mindre miljøvennlig avhengig av konfliktgraden i forhold til andre hensyn.

Nordland har i dag et el-kraftoverskudd på over 40 %. Det betyr at vi i vårt fylke produserer mer kraft enn vi bruker selv. Ser vi dette i sammenheng med at linjenettet i overskuelig framtid ikke vil få

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Storgt. 39, 8200 Fauske

Tlf: 952 26425

www.fnf-nett.no/nordland

nordland@fnf-nett.no

Medlemmer i FNF Nordland: Turistforeningene i Nordland, KFUM/ KFUK Speidere på Helgeland, Norges speiderforbund i Salten, Norges Jeger og Fiskeforbund Nordland, Nordland Orienteringskrets, 4H Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, NOF Nordland, Sykklistenes Landsforening Bodø, Salten Naturlag, Leknes Padleklubb, Polarsirkelen Friluftsråd, Ofoten Friluftsråd, Vesterålen Friluftsråd

kapasitet til å transportere større kraftmengder ut til områder med kraftunderskudd kan vi trekke følgende konklusjon:

Mer kraftutbygging i Nordland gir ikke noe bidrag til mindre klimagassutslipp. Kraftoverskuddet øker noe som kan føre til lavere priser på energi og energisparing lokalt blir mindre interessant. En storstilt småkraftutbygging i Nordland er ingen "hastesak". Vi har kraft mer enn nok og svært begrenset mulighet til å selge kraft ut. Vi har dermed tid til å produsere et godt beslutningsgrunnlag for våre prioriteringer, og vi har tid til å gjennomføre tilfredsstillende vurderingsprosesser for å bringe den krafta som er mest miljøvennlig og minst i konflikt med andre interesser inn på vårt begrensede kraftoverføringsnett.

I tillegg til inngrepsfri natur og biologisk mangfold ser vi stadig at bygging av småkraftverk kommer i konflikt med friluftsliv og natur- og kulturbasert reiseliv gjennom at landskap, naturkvaliteter og opplevelsesverdi forringes. Vannstrenger og vannfall/fosser forsvinner og blir erstattet med rørgater, reguleringsterskler, anleggsveier og kraftstasjoner. I tillegg oppstår det for enkelte av de anvendte turbintypene store problemer knyttet til støvforurensning. Vi har og erfaring med at landskapsforringelse og støv også er kontroversielt i forhold til hytter og fritidsboliger.

I tillegg til å være et stort aktivt for reiselivet er tilgjengelige og tilrettelagte friluftslivsområder friluftslivsutøvernes "idrettsanlegg". I et folkehelseperspektiv er det derfor viktig at vi klarer å ivareta disse områdene slik at de beholder sine kvaliteter og appell også for nye generasjoner med friluftslivsutøvere. Det finnes mye forskning som bygger opp under påstanden om at det enkle friluftslivet er nordmenns viktigste arena for fysisk aktivitet. Og fysisk aktivitet er en av de viktigste grunnpilarene i folkehelsearbeidet.

Erkjennelse av dette har ført til at Nordland fylkeskommune, som gjennom folkehelseloven er gitt et særlig ansvar for folkehelsearbeidet i Nordland, investerer mye ressurser i å utarbeide et tilfredsstillende og lokalt forankret kunnskapsgrunnlag om hva som er de viktigste friluftslivsområdene rundt om i kommunene. Når denne kunnskapen er kjent og godt dokumentert gir det et bedre beslutningsgrunnlag både for politikerne og sektormyndighetene. For Sørfold kommune er kartlegging og verdisetning av friluftslivsområder etter DN-håndbok 25 gjennomført og tilgjengelig på innsynsløsning hos Salten Regionråd: <http://www.kart.salten.no/>.

Det er vanskelig å gjøre om en forringelse av et friluftslivsområde, og de lett tilgjengelige og bonære friluftslivsområdene blir svært viktige i de helseutfordringer som nå må løses i landet vårt. Kostnadene til reparasjon av folks helse er enorme og stigende, og økningene skyldes for en stor del livsstilsrelaterte sykdommer som følge av inaktivitet gjerne i kombinasjon med uheldig kosthold. Nordland fylkeskommune befester sin satsning på friluftsliv gjennom regional friluftslivsstrategi som ble vedtatt i fylkestinget den 14. juni i år. Her heter det blant annet:

"Alle grupper i befolkningen skal sikres mulighet til å drive friluftsliv i nærmiljøet og naturen gjennom helhetlig og langsiktig kommunal arealplanlegging. Områder av stor verdi for friluftslivet skal sikres slik at miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting fremmes og naturgrunnlaget bevares."

Naturmangfoldloven er en relativt ny lov som ble innført i juni 2009. Lovens formål jf. §1 er "at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også for samisk kultur."

Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov som skal virke sammen med annet lovverk. Lovens §§ 8 – 12 omhandler hvilke forvaltningsprinsipper som skal utgjøre rammene for forvaltningen: Alle tiltakshavere plikter å kvittere ut at de bygger sine søknader og utredninger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Dersom kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok skal føre var- prinsippet legges til grunn. I et økosystem (eks. vassdrag) skal de nye tiltakene videre sees i sammenheng med andre belastninger på økosystemet. Ingen av de 5 søknadene som her ligger ute til høring har vurdert sine

tiltak i henhold til de overordnede forvaltningsprinsipper som naturmangfoldloven legger som føringer for all naturforvaltning i Norge. FNF Nordland gjør oppmerksom på at dette er en saksbehandlingsfeil som danner grunnlag for å kunne påklage vedtak i konsesjonsbehandlingen.

FNF Nordland understreker at vi ikke er negative til en hver form for vannkraftutbygging, men vi ser det som en viktig målsetning at de tiltakene som en minst konfliktylte og mest miljøvennlige får prioritet på sterkt pressede overføringslinjer. I det følgende gir vi vår vurdering av de omsøkte tiltakssøknadene og kommer med vår tilrådning i forhold til om tiltaket bør få konsesjon eller ikke:

Raukforsen og Gjerdalsvatnet kraftverker i Gjerdalen:

Disse to kraftverkene er planlagt lokalisert til vassdraget som renner gjennom Gjerdalen og ut i Kobbvatnet. Inntakene vil komme over Raukfossen og over vannfallet mellom Stilla og Gjerdalsvatnet. Vannet som utgjør fossene er planlagt lagt i rørgater på 1,5 – 1,8 m. i diameter og ledes ned mot kraftstasjoner under fallene. For bygging og drift av kraftverkene skal det bygges 2 anleggsveier på 600 m. hver fra Gjerdalsveien og ned mot vassdraget.

Gjerdalen er et av de mest brukte friluftslivsområder i kommunen sommer som vinter. Terrenget er lett tilgjengelig og tilrettelagt slik at det er mye brukt av de grupper i befolkningen som har en høyere terskel for å delta i friluftslivet så som mennesker med funksjonsnedsettelse, småbarnsfamilier og eldre. Av tilretteleggingstiltak kan nevnes: Gapahuk i bakken ved Raukfossen, NJFF-hytte ved Basis (Sagvatnan JFF), NJFF-hytte ved Gjerdalsvatnet som er tilpasset bevegelseshemmede (Fauske og Sørfold JFF), båt med garn i Gjerdalsvatnet (Fauske og Sørfold JFF), rullestolbrygge ved Gjerdalsvatnet. naust og båt ved Jorba (Hamarøy JFF), naust og båt ved Linna (Hamarøy JFF), O-kart over området, samt turbeskrivelser i Turbok for Hamarøy, Sørfold og Tysfjord. Det er som en ser investert mye ressurser i å tilrettelegge området for friluftsliv, både av offentlige midler og gjennom organisasjonene. I tillegg til lavterskelgruppene er området mye brukt av jegere, fritidsfiskere, bær- og sopp-sankere, hundekjører og som utgangspunkt for toppturer.

I søknadene og utredningene konkluderer tiltakshaver med at tiltakene har lite/middels negativ konsekvens for brukerinteressene. FNF Nordland og våre medlemsorganisasjoner tilbakeviser dette på det sterkeste og henviser til Friluftslivskartlegging og verdisetting av friluftslivsområder i Sørfold hvor Gjerdalen har fått verdi A (Svært viktig friluftslivsområde)

Både Raukfossen og fossen mellom Stilla og Gjerdalsvatnet er viktige landskapselementer for naturopplevelsen og rammen omkring friluftslivet. I tillegg til at disse forringes kraftig ligger det i tiltaksplanen at det skal bygges anleggsveier på 600 m. inn til begge kraftstasjonene. Dette kommer i tillegg til kraftstasjonene selv og rørgatene. Det argumenteres med at vassdraget allerede er berørt av kraftutbygging gjennom at vannmengden er redusert og gjennom at det går en anleggsvei gjennom dalen. I denne argumentasjonen ligger et budskap om at "har vi først tatt litt kan vi like godt ta alt". I et natur- og friluftslivsperspektiv stemmer ikke dette. Det blir viktig å se på sumvirkningene av alle tiltak. Hvor stor kan forringelsen av naturen og landskapet være før at friluftslivsbruken av området går ned?

Det er i diskusjoner brukt som argument for en utbygging av tiltakene i Gjerdalsvassdraget at området uansett vil bli punktert som friluftslivsområde dersom klebersteinsforekomstene ved Linna i framtiden skal utvinnes. Pr i dag et dette et prosjekt som fortsatt bare ligger på utredningsstadiet, og det vil ta flere år før oppstart dersom klebersteinsutvinning vil bli realisert. Det vil derfor være meget uklokt å forringe natur- og friluftslivsverdiene i Gjerdalen med dette som argumentasjon på dette tidspunktet.

Konklusjon:

Gjerdalen er et av Sørfold kommunes mest brukte friluftslivsområder og er lett tilgjengelig for befolkningen i kommunen samt hyttegjester og campinggjester i Kobbvatn og omegn. Konsekvensene av de omsøkte tiltakene blir uakseptabelt negativ for natur- og friluftslivsinteressene og FNF Nordland henstiller derfor om at konsesjon for Raukfossen og Gjerdalsvatnet kraftverker ikke blir gitt.

Fagerbakken Kraftverk:

Fagerbakken kraftverk er planlagt lokalisert med inntaksdam med terskel ved tjønna nederst i Sisodalen over Fagerbakkfossen. Vannet som i dag renner i fossen legges i tunell og bringes ned til kraftstasjonene som skal ligge ved Fagerbakkelva nede i selve Fagerbakken sørøst for Øvervatnet. For bygging og drift av kraftverket er det videre planlagt en ca 3 km lang vei fra Nikolaisvingen, ned over Lemmen og videre i mange hårnålssvinger fra Lemmen og ned i Fagerbakken. Kraftverket skal etableres med en Pelton høgtrykksturbin.

Området Straumvatnet/Lemmen/Fagerbakken/Sisodalen er et lett tilgjengelig friluftslivsområde som er svært mye brukt av Straumens befolkning til sykkelturet, fotturer, treningsturer o.a. Det faktum at området ligger i gang/sykkelaftand fra tettstedet Straumen gjør at området har høy verdi sett i et folkehelseperspektiv. Straumklompen, Røyrvassstind, Harelifjell og Sisotind danner ramme rundt vannene og vassdragene som gir et panorama som appellerer sterkt til brukerne, og mange har sine hverdagsturer inn i dette området. En kan si at området er et av friluftslivsfolkets mest brukte "idrettsanlegg" i Sørfold kommune. Dette framkom også under kartlegging og verdisseting av friluftslivsområder i Sørfold der området er definert fra "viktig" (B) til "særs viktig" (A+) friluftslivsområde. Straumvassbotnområdet er for øvrig et av de beste områdene i hele Nordland for klatregrenen buldring og er også av den grunn mye besøkt av utøvere i klatremiljøene.

Det omsøkte tiltaket forringer natur- og friluftslivskvalitetene gjennom at de tekniske inngrepene vil lage sår i landskapet og forringe landskapskvalitetene og opplevelsesverdien. Fagerbakkfossen blir borte og anleggsveien ned til Fagerbakken vil bli et omfattende terrenginngrep. Videre er vi kjent med at Pelton turbiner som planlagt installert i Fagerbakken genererer mye og sjenerende støy. Dette vil virke negativt både for friluftslivsutøverne og trolig også for de mange hytteeierne i Fagerbakken. Det argumenteres med at området er påvirket av kraftutbygging slik det ligger i dag, og at det således er lite konfliktylft med ytterligere tiltak. Med hensyn til friluftslivsutøvelsen og i et folkehelseperspektiv er det imidlertid viktig å vurdere sumvirkningene av alle tiltak. Dersom landskapet og naturverdiene forringes,,,,,, i tilstrekkelig grad vil området bli lite attraktivt som friluftslivsområde.

Konklusjon:

I et folkehelseperspektiv er det vesentlig å ivareta alle friluftslivsområder nær tettbebyggelse og påse at disse i minst mulig grad blir forringet av ytterligere inngrep. Området Lemmen/Fagerbakken/Sisodalen er nettopp et slikt viktig område med høy brukerfrekvens. På bakgrunn av dette henstiller vi om at Fagerbakken Kraftverk ikke blir gitt konsesjon.

Veiski Kraftverk:

Veiski Kraftverk skal utnytte fallet mellom Veiskivatnet og Rundvatnet. I tillegg skal vannet ved kote 791 demmes opp med en terskel på ca 2 meter. Kanal mellom Veiskivatnet og vatnet ved kote 791 gjør de to vannene til sammenhengende inntaksmagasin, og åpner for at selve Veiskivatnet kan senkes med 0,9 meter. Vannet ledes til Kraftstasjon ved Rundvatn enten gjennom tunell eller ved bruk av

rørgate. I tillegg til utvidelse av eksisterende anleggsvei må det bygges en ny 22kV kraftlinje fra kraftstasjonen til Sisodammen.

Bygging av Veiski kraftverk vil i første rekke komme i konflikt med friluftsliv og tap av inngrepsfri natur (INON). Dersom tiltaket iversettes vil det føre til et tap av inngrepsfri natur i størrelsesorden 4,1 km², 4,0 km² av dette er villmarkspreget natur (5 km fra tyngre tekniske inngrep).

Regjering har i sin erklæring ("Soria Moria-erklæringen") forpliktet seg til å ta ansvar for det som er igjen av villmark i Norge, sitat:

"Det må være et grunnleggende prinsipp at vår egen generasjon har et ansvar for å gi kommende generasjoner like god tilgang til naturopplevelser som vi selv har. Stadig færre områder i Norge er uberørt av tekniske inngrep, og vi må gi sterkere beskyttelse av områder og naturkvaliteter som også våre etterkommere har rett til å oppleve."

Bygging av småkraftverk i inngrepsfrie naturområder bør ikke forekomme. Selv om denne utbyggingen ikke vil gi så store inngrep isolert sett så vet man at det er planer om utallige småkraftverk i fylket. Disse småkraftverkene vil, om de får konsesjon, spise opp det lille vi har igjen av inngrepsfrie naturområdene i Nordland. Nordland mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003. Dette er mer enn noe annet fylke i Norge. Av denne reduksjonen sto vasskraftutbygginger for henholdsvis 81 og 45 %. Det faktum at deler av INON-tapet kommer innenfor grensene av Rago Nasjonalpark forsterker den negative konsekvensen av tiltaket ytterligere. Kartleggingen for perioden 2004 - 2008 viser at det fortsatt er et stort utbyggingspress, 142 km² INON gikk tapt i Nordland. Norsk natur spises stadig av tyngre, tekniske inngrep.

Når det gjelder friluftsliv har området fått verdi B (viktig friluftslivsområde) under kartlegging og verdifastsetting av friluftslivsområder i Sørfold. Det foregår en del småviltjakt og fritidsfiske i området og ved Veiskivatn har Fauske og Sørfold JFF en hytte med naust og båter til utlån for allmennheten. Adkomsten til denne hytta går langs vassdaget og Veiskifossen som gjennom tiltaket planlegges lagt i rør. I tillegg til at tap av vannstrengen og fossen er en opplagt forringelse av landskapet og naturopplevelsen, vil sti-traseen til hytta trolig bli påvirket av den planlagt reguleringen og demmingen av vann ved kote 791. Dette er ikke utredet i søknaden. Det er for øvrig heller ikke utredet hvordan senkingen av Veiskivatnet vil påvirke muligheten for bruk av båtene og naustet i Veiski.

FNF Nordland mener på prinsipielt grunnlag at det vil være en dårlig strategi å gjøre ytterligere inngrep så tett innpå grensene til både Rago og Padjelanta nasjonalparker. Landskapet i dette området og i disse parkene har verdensarvskvaliteter og dette er et aktiva som kan utnyttes langt mer miljøvennlig og mer framtidsrettet enn gjennom ytterligere kraftutbygginger.

Konklusjon:

Av hensyn til at tap av INON-områder er uakseptabelt, og særlig innenfor nasjonalparker, og av hensyn til landskaps- og friluftslivsinteressene i området henstiller FNF Nordland om at konsesjon for Veiski Kraftverk ikke blir gitt.

Storvikelva Kraftverk:

Storvikelva kraftverk er planlagt anlagt på nordsiden av E6 i vannstrengen som renner fra Sommarsetvatn og ned til Storvika i Leirfjorden. Storvika er i friluftskartlegginga registrert som et friluftslivsområde (C) men området er ikke verdisatt som viktig. Utredningen som følger søknaden konkluderer med at influensområdet har middels verdi for biologisk mangfold. Dette knyttet opp mot

at terrenget ansees som egnet som hekkelokalitet for rovfugl. Landskap i området vil også bli middels negativt påvirket av tiltaket pga tap av vannstrengen, og bygging av anleggsvei noe som forringer både i influensområdet, men også sett fra fjorden og fra andre siden av fjorden. Området er imidlertid sterkt preget av sin nærhet til E6.

For tiltaket er det planlagt anvendt et Pelton høytrykksaggregat. FNF Nordland er kjent med at denne typen turbiner genererer mye støy som bærer langt, spesielt i åpne landskap og langs vannspeil. Vi anbefaler derfor at konflikter knyttet til støyforurensning for innbyggere på andre siden av fjorden og evt. andre kreves bedre utredet.

Konklusjon:

Området som blir influert av Storvikelva Kraftverk er lite brukt som friluftslivsområde, og er preget av sin nærhet til E6. Forutsatt at hensynet til biologisk mangfold og landskap ivaretas i trasevalg og i anleggsfasen, og at det ikke tilkommer ny kunnskap som endrer vurderingsgrunnlaget har FNF Nordland ingen sterke motforestillinger mot at Storvikelva Kraftverk får konsesjon.

Sørfold kommune er en kommune som er sterkt preget av massiv vannkraftutbygging gjennom flere tiår. Alle de store vassdragene er utbygd med unntak av Ragovassdraget i nasjonalparken. FNF Nordland ber om at tettheten av eksisterende kraftverk blir tatt med i vurderingen når disse 5 småkraftsøknadene skal konsesjonsbehandles. Vi ber om at andre interesser så som friluftsliv, biologisk mangfold, INON og landskap i størst mulig grad får beholde viktige restområder uten ytterligere forringelse.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Arbeidsutvalgsleder

Sylvi Katrin Brandsæther
Daglig leder

Kopi til: Sørfold kommune, plan og miljø, folkehelse
Nordland fylkeskommune, folkehelse
Nordland fylkeskommune, Plan og Miljø
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvern avdelingen
Samarbeidsrådet for Naturvernsaker
Friluftslivets Fellesorganisasjon
Sametinget
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Duokta Reinbeitedistrikt v/Annfinn Pavall
Salten Friluftsråd

